

Maziden Günümüze Edebî Bir Esinti: *Rûzigâr* Dergisi

DR. DERVİŞ ERDAL*

Öz

Taşra dergileri, yerel ve ulusal söylemler arasında bir diyalog kurma ve kökenlerinin özgünlüklerini yansıtan bir ses oluşturma yeteneğini haizdir. Kültürel merkezîliğe karşı yeni seslerin duyurulmasına olanak tanıyan bu dergiler, yerel kültürel üretimin zenginliğini ve çeşitliliğini gözler önüne serer. Taşra dergileri içerisinde edebiyat dergilerinin temel özelliklerinden biri de bölgelerinin kendine özgü kültürel dinamiklerini yansıtmaya yeteneğidir. 1995-1996 yılları arasında Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde eğitim gören Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencilerinden Erol Arslan, Hüseyin Kaya ve Hasan Kaya tarafından çıkarılan *Rûzigâr*, tarihsel ve kültürel açıdan birçok zenginliği barındıran bir edebiyat dergisidir. Dergi, toplamda 13 sayı yayımlanmıştır. Yayın hayatına başladığı günden itibaren hem yerel hem de ulusal düzeyde kültürel dinamikleri göz önünde bulundurmaya ilke edinen *Rûzigâr*; şiir, hikâye, deneme, eleştiri, mektup, çeviri alanında yayımladığı ürünlerle Türk edebiyatına katkıda bulunmuştur. *Rûzigâr*, sayfalarında ulusal ve yerel kalemlerin ürünlerinin yanı sıra Batı edebiyatından yapılmış çevirilere de yer veren çok yönlü bir dergidir. Bu yönüyle *Rûzigâr* sadece taşradaki kültürel üretimin marjinal bir parçası olarak değil, ulusal hatta uluslararası düzeyde dinamizm ve kültürel zenginliğin de bir göstergesi olarak görülmelidir. Çalışmada bu bağlamda dönemin edebiyat eğilimi göz önünde bulundurularak *Rûzigâr* dergisinin incelenmesi amaçlanmıştır. Çalışmanın Sivas dergileri ve taşradaki edebiyat dergileri üzerine inceleme yapacak araştırmacılara katkı sağlayacağı düşünülmektedir. Araştırmada veri toplama aracı olarak doküman tarama ile betimsel analiz yöntemleri tercih edilmiştir. İnceleme sonrasında elde edilen veriler, içerik analizi tekniğine göre müstakil başlıklar altında değerlendirilmiştir.

Anahtar sözcükler: *Rûzigâr* dergisi, süreli yayınlar, edebiyat dergileri, taşra dergileri

A LITERARY BREEZE FROM THE PAST TO THE PRESENT: THE *RÛZİGÂR* JOURNAL

Abstract

Regional journals possess the ability to establish a dialogue between local and national discourses and to create a voice that reflects the specificities of their origins. These journals, which allow new voices to emerge against cultural centralism, reveal the richness and diversity of local cultural production. One of the fundamental features of literary journals within regional publications is their ability to reflect the unique cultural dynamics of their regions. *Rûzigâr*, which was published between 1995-1996 by Erol Arslan, Hüseyin Kaya and Hasan Kaya, students of Sivas Cumhuriyet University Faculty of Literature, is a literary journal that encompasses numerous historical and cultural richness. The journal published a total of 13 issues. Since its inception, *Rûzigâr* has adopted the principle of considering cultural Dynamics at both local and national levels; through

* MEB, (Sivas, Türkiye), dervis.erdal@hotmail.com, ORCID: 0000-0003-0152-4837

Gönderilme Tarihi: 27 Ekim 2024

Kabul Tarihi: 16 Aralık 2024

its publications in poetry, short stories, essays, criticism, letters, and translations, it has contributed to Turkish literature. *Rûzigâr* is a versatile journal that, in addition to publishing works by national and local authors, also includes translations from Western literature.. In this respect, *Rûzigâr* should be seen not only as a marginal part of cultural production in the regions, but also as an indicator of dynamism and cultural richness at the national and even international levels. In this study, the aim is to examine the literary *Rûzigâr* journal in all aspects taking into account the literary trends of the period in this context. It is thought that the study will contribute to researchers who will conduct analysis on Sivas journals and regional literary journals. In the research, document scanning and descriptive analysis methods is preferred as data collection tools. After the examination, then obtained data is evaluated under separate headings according to the content analysis technique.

Keywords: The literary journal *Rûzigâr*, periodicals, literary journals, regional journals

GİRİŞ

Kültürel üretimin önemli bir parçası olan dergiler, fikirlerin serbestçe dolaşımına imkân tanıdığı gibi yeni estetik ve entelektüel akımların da doğuşuna zemin hazırlar. Bir derginin sayfalarında bir araya gelen çeşitli görüşler, sanat anlayışları ve düşünce biçimleri dönemsel olarak o toplumun entelektüel atmosferini yansıtır. Bir diğer ifadeyle bu yayınlar, bir dönemin sosyokültürel yapısını ve toplumsal tartışmalarını belgeleyerek bunların kayıt altına alınmasında kilit bir rol oynar.

“Geçmişten geleceğe millî kültürün taşınmasında” önemli bir işlev üstlenen süreli yayınlar (Ayata, 1996, s. 113), bu yönüyle sadece geçmişteki siyasal, sosyal ve ekonomik alandaki önemli gelişmelere ışık tutmaz; aynı zamanda yenilikçi birtakım fikir, görüş ve düşüncelerin anlaşılmasında, toplumun haberdar edilmesinde daha da önemlisi sosyal hayatın şekillenmesinde de önemli bir görev üstlenir (Şimşek 2002, s. 1-2). Bu açıdan bakıldığında sanat, kültür ve edebiyat dergileri, bir yandan sanatçı ve yazarların eserlerini geniş kitlelere ulaştırmasına olanak tanırken diğer yandan entelektüel tartışmaların odağı hâline gelmiştir. Dergicilik faaliyetleri aynı zamanda kolektif bir üretim süreci olarak da karşımıza çıkar. Editörler, yazarlar, şairler, eleştirmenler ve okurlar arasında kurulan diyaloglar, düşünce üretiminin çok sesli bir yapıya kavuşmasına katkıda bulunur. Özellikle taşra dergileri, büyük kent merkezlerinden uzakta kalan bölgelerin kültürel üretimlerinin görünür kılınmasını sağlar.

Taşra dergileri, merkez dışında yerel dergiler ile ortak adı temsil etmektedir (Polat, 2002, s. 17). Mekân bağlamında İstanbul ve Ankara dışında yayımlanan bu dergiler (Erdem, 2002, s. 47), yerel yazar ve şairlerin seslerini duyurabilecekleri, eserlerini sergileyebilecekleri bir platform olarak işlev görür (Gerçel, 2002, s. 38). Bunlar içerisinde taşrada yayımlanan edebiyat dergileri çoğu zaman merkezî kültürel yapının dışında kalan fikirlerin, eserlerin ve yaratıcı süreçlerin paylaşılmasına olanak tanır. Nitekim 2003-2008 yılları arasında Sivas’ta çıkartılan *Sühan* dergisi örneği üzerinden “taşrada edebiyat dergiciliği” konusunda oldukça kapsamlı bir çalışma kaleme alan Evren Karataş Ülger (2023, s. 147-148), taşrada çıkan edebiyat dergilerinin edebiyatımıza yeni bir soluk getirdiğine vurgu yaparken Türk şiirinden yola çıkarak edebiyatımızda taşranın sesinin 1960’lardan sonra daha ziyade taşranın havasını solumuş, orada doğup büyümüş kişiler tarafından duyurulduğunu ve

bunun edebî açıdan yeni bir şey olduğunu belirtir. Taşradaki edebiyat dergileri, bu bakımdan yerel ve ulusal söylemler arasında bir diyalog kurma ve kökenlerinin özgünlüklerini yansıtan bir ses oluşturma görevini de üstlenir. Bu durum, diğer taraftan yereldeki süreli yayınlar bağlamında merkez-taşra ilişkisinin yeniden değerlendirilmesi gerekliliğini de zorunlu kılmaktadır. Zira taşrada çıkan edebiyat dergileri, yalnızca çıkarıldıkları bölgelerdeki entelektüel ortama katkıda bulunmakla kalmaz; merkezin yereldeki kültürel üretimin zenginliğini ve çeşitliliğini görebilmelerine de olanak sağlar. Taşra dergileri, bu işlevi gerçekleştirirken birtakım sıkıntılarla da baş etmek zorunda kalmıştır. Nazım Payam'a göre (2002, s. 83) bu sıkıntıların başında ekonomik güçlükler gelmektedir. Buna baskıda, reklam gelirlerinde ve dağıtımda yaşanan zorlukları da eklemek mümkündür. Bu durum, aynı zamanda yerel dergilerin uzun ömürlü olamamasının da en büyük nedenlerinden biridir (Adanır, 2002, s. 88). Bu kırılma belki de onları bu kadar ilgi çekici kılan unsurlardan biridir. Nitekim Karataş Ülger (2023, s. 150), bahse konu çalışmasında bu tür dergileri tanımlarken onları "kısıtlı imkânlarla geniş kitlelere ulaşmayı uman mütevazı dergiler" olarak niteler. Her şeye rağmen geçmişte olduğu gibi günümüzde de yerelde kültürel yaşamın güçlü ifadeleri olarak kabul edilen taşradaki edebiyat dergileri, okuru merkezî edebiyat dergilerinin sunduğu bakış açılarının dışına çeken kültürel üretim alanlarıdır. Bu durum, taşrada çıkan birçok edebiyat dergisi gibi *Rûzigâr*'ın da ayırt edici bir özelliğidir. *Rûzigâr* gibi taşra dergilerinin temel görevlerinden biri de bölgelerinin kendine mahsus kültürel dinamiklerinin yansıtılmasına olanak sağlamasıdır. Tarihsel ve kültürel açıdan zengin bir mirasa ev sahipliği yapan Sivas'ta *Rûzigâr*'ın yayın faaliyeti, hem yerel geleneklerle hem de daha geniş entelektüel akımlarla ilişki kurma çabası olarak görülmelidir. Derginin yazarları, dönemin özgül sosyopolitik koşullarından ve ulusal düzeyde yankı bulan edebî çalışmalarından etkilenmelerine rağmen diğer kimi taşra dergilerinden farklı olarak Batı edebiyatından yapılan çevirilere yer vermelerine ek olarak fotoğraf yazıları, göstergebilimsel okuma denemeleri gibi türlere de kucak açarak o döneme göre oldukça yeni sayılabilecek bir yayın anlayışını hayata geçirmeyi başarmışlardır. *Rûzigâr* dergisi, bu yönüyle araştırmacılara önemli veriler sunmaktadır. *Rûzigâr* ile ilgili Adnan Mahiroğulları (2018, s. 303), Kadir Pürlü (2019, s. 68) ve Hüseyin Kaya'nın¹ (2005, s. 25-26) daha ziyade dergiyi tanıtmaya mahiyetinde kaleme aldıkları yazıları dışında şimdiye dek doğrudan *Rûzigâr*'dan bahsedilmemiştir. Çalışma, bu eksikliği giderme amacı taşımaktadır. Bu doğrultuda çalışmada *Rûzigâr* dergisinin bütüncül bir bakış açısıyla değerlendirilmesi amaçlanmış olup önce Sivas'taki dergicilik faaliyeti, ardından derginin yayın serüveni, biçimsel özellikleri, yayın anlayışı, yazar kadrosu ve muhtevası ele alınacaktır.

1. SİVAS'TA DERGİCİLİK FAALİYETLERİNE KISA BİR BAKIŞ

Dergicilik, farklı toplumsal sınıflar ve kimlikler arasında köprü kurarak bir topluluğun kültürel belleğinin şekillenmesine katkıda bulunur. Özellikle halkevlerinin kuruluş yıllarında yaygınlaşan yerel dergiler, toplumsal değişim süreçlerinde eğitici ve aydınlatıcı bir rol oynamıştır. Bu nedenle dergicilik sadece kültürel bir ifade aracı değil, aynı zamanda toplumsal değişimlerin

¹ *Rûzigâr* dergisinin orijinal nüshaları derginin yayın koordinatörü ve yazarı Hüseyin Kaya'dan temin edilmiştir. Çalışmaya sağladığı katkıdan ötürü kendisine teşekkür ederim.

aktif bir öznesi olarak da değerlendirilmelidir. Nitekim Osmanlı'dan Cumhuriyet Dönemi'ne uzanan süreçte yerel dergiler, gerek merkezde gerekse içerisinde Sivas'ın da yer aldığı taşrada yeni düşünce sistemlerinin ortaya çıkışını ve modernleşme sürecini belgeleyen bir araç olmuştur.

Cumhuriyet öncesinde Sivas'ta dergicilik faaliyeti ilk olarak 1914'te Gençler Derneği tarafından aynı isimle çıkarılan dergiyle başlamıştır (Nair, 1999, s. 60). Millî Mücadele'den 1928 Harf İnkılâbı'na kadar geçen sürede ise İstanbul, Ankara gibi büyükşehirlerde olduğu gibi Sivas'ta da dergicilik faaliyetlerinde gözle görülür derecede bir canlılık yaşanmıştır. Bu dönemde Sivas'ta eski harflerle *Dilek (Yeni Dilek)*, *Birlik*, *Yeni Nesil* ve *Duygu ve Düşünce* adında dört dergi çıkarılmıştır. Sivas'ta dergicilik faaliyetlerindeki bu hareketlilik Harf İnkılâbı'yla bir süre sekteye uğrasa da sonrasında peyderpey devam etmiştir (Polat vd., 2014, s. IX). Sivas'ta yeni harflerle çıkarılan ilk dergi, 1930'da "fikrî faaliyetleri halka yansıtmak" maksadıyla yayın hayatına başlayan *Adım* dergisidir (Çağdaş 2017, s. 179-180). Bu dergiyi sırasıyla bir grup lise öğrencisi tarafından çıkarılan *Toplantı* (1932-1936), Sivas Halkevi'nin çıkardığı *Orta Yayla* (1936-1938) ve 4 Eylül (1939-1942), Vehbi Cem Aşkun'un sahipliğini yaptığı *Yayla* (1944-1946) gibi mecmualar takip etmiştir (Mahiroğulları, 2018, s. 291-295; Pürlü, 2019, s. 61-63). 1950'lerde çok partili hayata geçişle birlikte gerek siyasi atmosfer gerekse okur-yazar oranındaki artışla birlikte edebiyat dergilerinin tirajında ve sayılarında bir artış yaşanmıştır (Uçar, 2018, s. 14-16). Ancak Sivas'taki dergiler üzerine araştırma yapan gerek Mahiroğulları'nın (2015, s. 59-61; 2018, s. 288-310) gerekse Pürlü'nün (2019, s. 59-71) konuyla ilgili çalışmaları incelendiğinde 1950-1980 yılları arasında Sivas'ta kültür ve edebiyat dergileri bağlamında *Sivas* (1951-1952), *Su* (1961-1967), *İslam Güneşi* (1974-1979), *Sivas Folkloru* (1975-1979) ve *Birden* (1976-1977) adında beş derginin varlık gösterdiği anlaşılmaktadır. Mahiroğulları (2015, s. 59) "Sivas Dergisi (1951-1952)" başlıklı çalışmasında 1980 sonrası için bu dönemin Sivas dergiciliği açısından bir önceki döneme göre "daha ümitvar bir dönem" olduğunu belirttikten sonra bu süre zarfında içlerinde *Revak*, *Hayat Ağacı*, *Sultan Şehir*, *Sivas Kültür* gibi uzun soluklu dergilerin de yer aldığı yaklaşık yirmi derginin çıkarıldığı bilgisini paylaşır. Günümüzde ise ülke genelinde olduğu gibi Sivas'ta da gerek ekonomik nedenlerden gerekse teknolojik gelişmeler neticesinde dergicilik faaliyetlerinde sayıca bir azalma görülmekle birlikte akademik kimi dergiler dışında *Hayat Ağacı*, *Aşkar*, *Bengi* gibi kültür ve edebiyat içerikli dergiler varlığını devam ettirmektedir.

biz geldik	2
sara	
berat demirci	4
sevmek	
ırfat kütük	5
vefa	
hasan kaya	6
dirilt gözlerini rümesya	
m. çağrı eken	12
kurban	
hüseyin kaya	13
...	
m.t.	16
bezirgân başı	
hazan	17
yazılmamış roman sayfaları	
erol arslan	18
sonbahara özlem	
hüseyin kaya	21
hazan	
hasan kaya	22
nokta	
münir çakmak	24
çeşme başı	
ali çingı	25
seranat	
erol arslan	28
bir mektup	
turan sazık	29
bize gelenler	30
bu günlerde ne okuyorlar	31

Sivas Dergisi

2. RÛZİGÂR'IN YAYIN SERÜVENİ

Rûzigâr, Sivas Cumhuriyet Üniversitesinde eğitim gören Fen-Edebiyat Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri tarafından çıkarılmış bir edebiyat dergisidir. Yayın hayatında ilk kez Mart 1995'te varlık gösteren bu dergi, Mart 1996'da "Nihaî Rûzigâr" başlığını taşıyan 13. sayısında T. S. Eliot'un "Başlangıcımıdadır benim sonum / Sonumdadır benim başlangıcım" (Mart [1996], s. 2) mısralarıyla okurlarına veda eder.

Rûzigâr'ın dış kapağında "Aylık Edebiyat Dergisi" ibaresiyle birlikte "Mart Rûzigârı", "Nisan Rûzigârı", "Mayıs Rûzigârı" gibi çıktığı ay belirtilmesine rağmen herhangi bir tarih, gün veya yıl bilgisine yer verilmemiştir. Dergide tarih verilmediğinden sayıların basımında bir gecikme olup olmadığı tespit edilememiştir. Bu durum bilinçli bir tercihten ziyade bir ihmalden kaynaklanmıştır. Nitekim derginin yayın koordinatörü ve yazarı Hüseyin Kaya (2005, s. 25), yıllar sonra *Sühan*'da yayımlanan "Rûzigâr'ın Hikâyesi" başlıklı yazısında bu durumun ilk sayı basıldıktan sonra fark edildiğini, sonrasında ise düzeltilmediğini belirtir. Ancak buna rağmen derginin 7. sayısının son sayfasının sol alt köşesinde, sadece dikkatli okuyucuların fark edebileceği, çok küçük bir puntuyla dikey olarak "Şu anda dışarıda yağmur yağıyor. 8 Eylül '95 Cuma 15:48" (Eylül [1995], s. 30) bilgisine yer verilmiştir. Dergiyi yayına hazırlayanların bu küçük notla bir nebze de olsa okuyucunun bu husustaki merakını gidermeyi arzuladığı anlaşılmaktadır.

Derginin 1. sayısında "Taşralı Genç Edebiyatçılar" imzasıyla kaleme alınan "Biz Geldik" başlıklı sunuş yazısında Yahya Kemal'in "Akıncılar" şiirindeki coşkuyu çağrıştıran bir girizgâhtan hemen sonra derginin "Rûzigâr'ın yaprakları" arasında edebiyatseverlerle hemhâl olmak, hasret gidermek amacıyla çıkarıldığı belirtilmiştir:

"Şimdi, elinizde tuttuğunuz bu bir karış derginin yaprakları arasında size geldik; dostlarımızı şöyle bir görelim, hasretlik hafiflesin dedik. Hoş gelelim istedik, hoşluklar getirelim istedik.

(...)

Edep üzere edebiyat için geldik. Tıpkı bize benzeyenler gibi. Söyleyecek bir şeylerimiz vardı -şükür ki- söylüyoruz. Bizi duyuyorsunuz, el ele tutuşuyoruz. Yazmanın ateşiyle el ele tutuşuyoruz. Bizimle birlikte yüreklerimiz de tutuşuyor. Dileğimiz bu, tabii. Bekliyoruz...

Güzel için, güzellik için size sesleniyoruz. Bize seslenin ve bizimle birlikte seslenin. Bekliyoruz..." (Mart [1995], s. 2-3)

Bu ifadeler, dergi sahiplerinin heyecan ve hayallerini sarıh bir şekilde ortaya koyduğu gibi *Rûzigâr*'ın nasıl bir yayın politikası izleyeceğine dair ilkeleri de işaret etmektedir. Aynı yazıda derginin adının neden *Rûzigâr* olduğunun açıklanmasına gerek görülmediği, okuyucunun *Rûzigâr*'ı nasıl olsa bileceği ve anlayacağı ifade edilmiştir (Mart [1995], s. 3). *Rûzigâr*, bilindiği üzere Farsça asıllı bir kelimedir. Kelime, Türkçede bilinen "yel", "rüzgâr" ve "hava" anlamıyla birlikte İran'ın eski lehçelerinden Pehlevîcede "zaman", "vakit", "devir", "çağ", "dünya" gibi anlamları da barındırmaktadır (Kanar, 2016, s. 727). Bu kelime divan edebiyatında ekseriyetle her iki anlama gelecek şekilde tevriyeli kullanılmıştır (Aka, 2015, s. 34). Dergide bu kelimenin Türkçede kullanılan hâliyle değil de eski metinlerdeki şekliyle tercih edilmesi, ilk bakışta derginin dil ve zihniyet bakımından muhafazakâr, en azından gelenekçi bir anlayışı benimsediğini düşündürmektedir.

Aylık periyotlarla bin adet basıldığı tespit edilen derginin 1. sayısında sahibinin Erol Arslan, yazı işlerinden mesul müdürün ise Hasan Kaya olduğu (Mart [1995], s. 2), 9. sayıdan itibaren ise her iki görevi Hasan Kaya'nın tek başına üstlendiği anlaşılmaktadır (Kasım [1995], s. 2). Derginin yayın koordinatörlüğünü ise Hüseyin Kaya yürütmüştür (Mart [1995], s. 2).

3. RÛZİGÂR'IN BİÇİMSEL ÖZELLİKLERİ

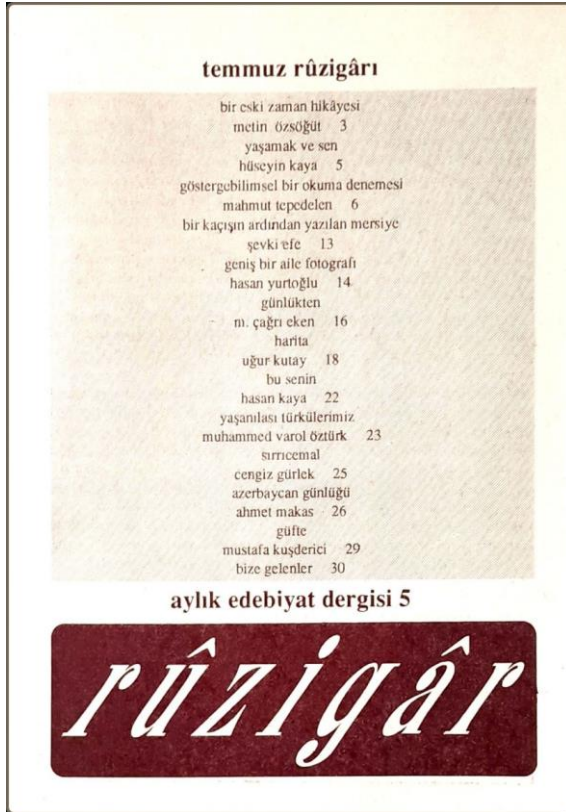
Rûzigâr dergisinin şekil ve dizgi açısından diğer taşra dergilerinden farklı birtakım özellikler ihtiva ettiği görülmektedir. Yerelde faaliyet gösteren "Simtaş Matbaacılık" ile "Dilek Ofset" adında iki farklı matbaada 12x16 ebadında kitap formatıyla gazete kâğıdına basılan *Rûzigâr* dergisi, ön ve arka kapaklar dâhil olmak üzere toplamda 32 sayfadan oluşmaktadır. Kaya (2005, s. 25), daha önce bahsi geçen yazısında gerek derginin roman boyutunda basılmasında gerekse matbaa değişikliğinde basım maliyetinin etkili olduğunu belirtir. Nitekim derginin 2. sayısının iç kapağındaki sunuş yazısında dergilerin önemine istinaden Cemil Meriç'ten yapılan alıntılardan hemen sonra "Tüm zorluklarına rağmen nisan ayında da size 'merhaba' diyebildik." (Nisan [1995], s. 2) bilgisi de bu durumu desteklemektedir.

Derginin ön kapağında küçük harflerle derginin adına ve içindekiler kısmına yer verilirken son sayfaları ile arka kapakları, reklamlara ve bilgilendirme metinlerine ayrılmıştır. Derginin o yıllarda 15.000 TL'den satışa sunulduğu, abonelik ücretinin yıllık 150.000 TL, altı aylık 80.000 TL olduğuna yönelik bilgi de yine kapakta belirtilmiştir.

Derginin hemen her sayısında iç sayfadaki bir kutucuk içerisinde taşrada yayımlanan kitap ve dergi tanıtımlarına da yer verilmiştir. Dergide İsmet Emre'nin *Biraz Sonra Yağmur Yağacak* (Mart [1995], s. 15) isimli hikâye kitabı, Selami Ece'nin *Gözyaşı Komedyası Ekim Perdeleri* (Nisan [1995], s. 8) adlı eseri, Osman Karataş'ın üç perdelik *Mehmet Akif ve Oyun İçinde Oyun* (Kasım [1995], s. 15) isimli tarihî piyesi, Durdu Şahin'in *Günümüz Şairleriyle Gülsende Hasbihal* (Eylül [1995], s. 20) isimli mülakatlardan oluşan kitabının yanı sıra 14 farklı şaire ait şiir kitabının tanıtımı yapılmıştır. *Rûzigâr*'da bunun dışında Samsun'da *Yolcu* (Ekim [1995], s. 14), Osmaniye'de *Kırağı* (Nisan [1995], s. 16) ve Gaziantep'te basılan *Bağbozumu* (Temmuz [1995], s. 12) adında aylık olarak çıkarılan sanat, kültür ve edebiyat içerikli üç derginin tanıtımına da yer verilmiştir. Kitap tanıtımlarında herhangi bir ideolojik eğilim dikkat çekmezken bahsi geçen dergilerin yayın politikaları ve muhafazakâr kimlikleri dikkate alındığında *Rûzigâr* ile bu dergiler arasında bir dayanışmanın olduğu görülmektedir. Zira bu tanıtım ve ilanların bir ücret karşılığında yapılmadığı, derginin 3. sayısından itibaren künye kısmında yer alan "Dergi abonelerinin dergi, kitap vs. ilanları dergimizde karşılıksız yayımlanır." (Mayıs [1995], s. 2) bilgisinden anlaşılmaktadır.

Rûzigâr'ın biçimsel özellikleri açısından dikkat çeken bir başka niteliği de her sayının kendinden kapaklı oluşu ve farklı renkte basılmış olmasıdır. Kaya'ya göre (2023, s. 14) yakın tarihimizde dergicilikte bu tarz bir kullanım, 1 Mart 1994 yılında yayın hayatına başlayan *Kırağı* dergisinde uygulanmıştır. *Rûzigâr*'da da bu uygulamaya sadık kalındığı görülmektedir. Benzer bir geleneği sayfa içindeki şiir dizgilerinde de görmek mümkündür. Dergide şiirlerin ekseriyetle sayfa sonunda başlatıldığı göze çarpmaktadır.

Derginin haziran sayısından itibaren iç kapakta sunuş yazısının yerine Cahit Zarifoğlu, Sezai Karakoç, İsmet Özel, Mustafa İslamoğlu, Cumali Ünalı Hasannebioğlu, Hölderlin, T.S. Eliot gibi tanınmış şairlerden ve yazarlardan yapılan alıntılara yer verilmiştir. 5. ve 8. sayılarda ise bu kurala uyulmamıştır. Derginin 1. sayısındaki font ve sütun tekniğindeki acemilikler, 2. sayıdan itibaren giderilse de dergi tasarımının 5. sayıya kadar yenilenerek devam ettiği görülmektedir. Bu durum, derginin 5. sayısının iç kapağındaki açıklama yazısında *Rûzigâr*'ın "formunu bulmasıyla" izah edilmiştir (Temmuz [1995], s. 2).

4. RÛZİGÂR'IN YAYIN ANLAYIŞI

Rûzigâr dergisinde yayın anlayışıyla ilgili izlenecek politika, derginin 1. sayısındaki "Bize Gelenler" kısmında açıkça ortaya konmuştur. Söz konusu yazıda derginin sayfalarının herkese açık olduğu, okurdan gelen mektupların 2. sayıdan itibaren aynı başlık altında cevaplanacağı belirtilmiştir. Devamında bununla dergiyi çıkaranlar kadar okurun da dergi üzerinde söz sahibi olmasının arzu edildiği ifade edilmiştir (Mart [1995], s. 30). Yazıda derginin politikasına yönelik en dikkat çekici bilgi ise yine aynı yazının ilerleyen satırlarında ortaya konmuştur. Dergilerinin "tamamen amatör bir ruhla" çıkarıldığı, kendilerine gelen ve yayımlanması istenen eserler üzerinde kalem oynatma hakkını kendilerinde görmedikleri ifade edilmekle birlikte gönderilen eserlerin sadece sanat değeri açısından değil, dil bilgisi açısından da hassasiyetle inceleneceği

vurgulanmıştır (Mart [1995], s. 30). Derginin 8. sayısındaki "Bize Gelenler" bölümünde Fuat Arpa isimli okuyucunun mektubuna verilen cevapta ise "*Rûzigâr*'da okuyucu eseri, yayımcı eseri ayrımı"nın söz konusu olmadığı bilgisi verildikten sonra yetkin görülen yazı ve şiirlerin kime ait olduğuna bakılmaksızın yayımlandığı belirtilmiştir (Ekim [1995], s. 30).

Rûzigâr, şiir başta olmak üzere farklı edebî türlerden metinlerin geniş yelpazede yansıtıldığı bir taşra dergisidir. Dergi, bir zamanlar Sivas'ta yayımlanan *Gurbet*, *Kızılırmak* gibi dergilere nazaran muhtevası ve yayın kadrosu bakımından oldukça renklidir. Ancak *Rûzigâr*'ın her şeyden önce bir taşra dergisi olması ve eser veren kişilerin çoğunlukla yine taşrada yaşayan kişilerden oluşmasının bu renkliliği yer yer törpülediği söylenebilir. *Rûzigâr*, yayın politikası bağlamında muhtevası açısından bir tavır, duruş ya da fikir dergisi değildir. O, sayfalarında edebiyata dair hemen her konuya yer vermeyi ilke edinmiş bir dergidir.

5. RÛZİGÂR'IN YAZAR KADROSU

Rûzigâr, diğer taşra dergilerinde olduğu gibi dar bir yazar kadrosuna sahiptir. Derginin yazar kadrosunun kimlerden oluştuğuna dair bilgi 13. sayıda “*Rûzigâr*’ın Tüm Sayıları İçin İçindekiler” başlıklı kısımda ayrıca belirtilmiştir (Mart [1996], s. 25-30). Buna göre şiir ve nesirde toplamda 55 farklı imzanın yer aldığı görülmektedir. Dergide kendi adlarının dışında müstear isimle eser veren yazar ve şairlerin olduğu dikkate alındığında bu sayının belirtilenden daha az olduğu söylenebilir.

Derginin yazar kadrosu incelendiğinde dergide en çok eser veren isim, aynı zamanda derginin mesul müdürü Hasan Kaya’dır. Bu yazarı sırasıyla Hüseyin Kaya, Hasan Yurtoğlu, Burak Melkar gibi isimler takip etmiştir. Derginin yazar kadrosu arasında bugün akademik camiada adlarını sıklıkla duyduğumuz Berat Demirci, İsmet Emre, Rifat Kütük, Selami Ece, Mustafa Ökkeş Evren, Uğur Kutay gibi akademisyenlerin varlıkları da dikkat çeker. Bunların yanı sıra ekseriyeti eğitim camiasına mensup Kadir Pürlü, Cengiz Gürlek, Ahmet Makas, Kadir Ünal, Metin Özsoğüt, Burhan Sakallı, Cevat Akkanat, Nadir Aksoy, Hasan Hüseyin Cesur gibi isimler de yazı ve şiirleriyle dergiye destek olmuşlardır.

Rûzigâr, dönemsel olarak bakıldığında bir öğrenci dergisi olarak düşünülse de dergide yazan öğrenci sayısının dergi sayfalarının yarısını bile dolduramadığı görülmektedir. Derginin daha ziyade şehir dışından gelen isimlerin eserleriyle zenginleştiği söylenebilir. Ercan Sağlam, Orhan Ceylan, Rifat Kütük, Selami Ece, Tayyib Atmaca, Cengiz Coşkun, Mustafa Ökkeş Evren, Ahmet Ayçıl gibi isimler şehir dışından derginin yazar kadrosuna dâhil olmuşlardır. Bu farklı isimlerin dışında 2004-2014 yılları arasında Eskişehir Odunpazarı Belediye Başkanlığı görevini icra eden Burhan Sakallı ile dönemin taşra dergilerinde ismine sıklıkla rastladığımız, aynı zamanda TYB’nin 2007 yılı en iyi yazarı ödülüne layık görülen Mehmet Aycı gibi edebiyatseverler de dergide kendilerine yer edinmişlerdir. Bu durum, bize *Rûzigâr*’ın sadece taşrada değil ulusal düzeyde de tanındığını, desteklendiğini göstermektedir. Yazar kadrosundaki bu çeşitliliğe rağmen dergide yazan kadın yazarlar Emine Çınar, Ü. Hilâl Çivrilili, Mukaddes İlderem, Şengül Kılıç, Fatma Orhan ve Nadide Sude Yılmaz ile sınırlı kalmıştır. Bahsi geçen kadın yazarların dergide daha ziyade bireysel içerikli şiir veya nesir türünde sadece birer eseri yayımlanmıştır. Bu kişilerden lise öğrencisi Emine Çınar ile Fatma Orhan şiir, diğerleri ise nesir türünde eser kaleme almışlardır. Kadın yazarların sayı ve eser açısından az da olsa dergide varlık göstermesi önemlidir. Zira bu durum, aynı zamanda “toplumsal cinsiyet” ve “taşra dergileri” bağlamında kadın yazarların konumunun gözlemlenmesi açısından önemli bir gelişmedir. Ayrıca o yıllarda bir lise öğrencisinin şiirinin dergide yayımlanması, *Rûzigâr*’ın genç yazar ve şairleri yazmaya teşvik eden bir mektep işlevi üstlendiğini de göstermektedir.

6. RÛZİGÂR’IN MUHTEVASI

Rûzigâr, taşrada faaliyet gösteren birçok edebiyat dergisinde olduğu gibi içeriğinde farklı edebî türleri barındırmaktadır. Pürlü’nün deyimiyile içerisinde “duygu yüklü şiirler, heyecan dolu günlükler, gençlik kokan denemeler, mektuplar, öyküler, arayışlar, tenkitler, tenakuzlar ve daha neler yok ki...” (2019, s. 68). Dergide edebî içerikli metinler ile okurdan gelen mektuplar dışında herhangi bir bilgi ya da haber içeren metne yer verilmemiştir. Ancak *Rûzigâr*’da ilk bakışta şiir türünün diğer edebî türlere nazaran ağırlıkta olduğu göze çarpmaktadır. Dergide yayın çeşitliliğinin

5. sayıdan itibaren artmaya başladığı gözlemlenir. Bu durum, bahsi geçen sayının sunuş yazısında da açıkça ifade edilmiştir. Aynı yazıda *Rûzigâr*'ın sayfalarının herkese açık olmakla birlikte “derginin içeriğini zenginleştirmek ve dergiyi daha seviyeli bir duruma getirmek” amacıyla yayımlanması için gönderilen şiir ve yazıların ciddi bir ön elemenden geçirildiği belirtilmiştir (Temmuz [1995], s. 2). Bu bağlamda *Rûzigâr*'da yayın kurulu değerlendirmesinden geçmiş, edebî açıdan önem arz eden metinlere yer verildiği söylenebilir.

6.1. *Rûzigâr*'ın Sayfalarında Sessiz Dizeler

Rûzigâr'da yer alan şiirler, muhteva açısından çeşitlilik gösterir. Dergi bu yönüyle zengin bir içerik arz etmekle birlikte 1980 darbesi sonrasında kendisini hissettirmeye başlayan “Yeni İslamcı Şiir”in etkisi, dergide yayımlanan metinlerde de görülür. Metin Celâl'in (1999, s. 46-47) “Necip Fazıl Kısakürek, Sezai Karakoç, Erdem Beyazıt, Akif İnan, İsmet Özel, Cahit Zarifoğlu gibi şairlerin aynı düşüncenin takipçisi genç şairler üzerindeki etkisiyle açıkladığı” bu şiir anlayışına *Rûzigâr*'ın hemen her sayısında rastlamak mümkündür. Dergide İslami duyarlılıkla kaleme alınmış bu şiirlerle birlikte yine dönemin atmosferine uygun olarak toplumcu gerçekçi diyebileceğimiz şiirlere de yer verilmiştir. Benzer çeşitliliği hecenin yeni formunda kaleme alınmış koşma tarzı halk şiirleri ile gazel nazım şekliyle yazılmış divan şiirlerinde de görmek mümkündür. *Rûzigâr*, bu yönüyle dönemin şiir anlayışına uygun oldukça renkli bir içerik arz etmektedir. Toplamda 96 şiirin yayımlandığı dergide en fazla şiiri bulunan şair 9 şiirle Hasan Yurtoğlu'dur. Yurtoğlu'nu sırasıyla Hüseyin Kaya (7 şiir), Burak Melkar (6 şiir), Selami Ece (6 şiir) ile Mehmet Aycı (5 şiir) takip etmiştir. Dergide yayımlanan ilk şiir, aynı zamanda derginin yayın politikası hakkında ipuçları içeren Sivas'ın tanınmış şairlerinden Berat Demirci'ye aittir. Demirci, dergideki ilk şiiri “Sara”da tam bir İkinci Yeni şiiri örneğini verir:

“...
Savaş görmüş atlar gibi
Deli düşler seker gözlerinde.
Bir mendil uzatan olur mu...
Silmek için köpüklerini,
Saralı kadınların.” (Mart [1995], s. 4)

Derginin hemen her sayısında şiir alanında varlığını hissettiren bir diğer şair ise aynı zamanda derginin yayın koordinatörlüğünü yürüten Hüseyin Kaya'dır. *Rûzigâr*'dan sonra çıkardığı *Sülhan* dergisiyle şair olarak şöhret kazanan Kaya, *Rûzigâr*'da hem klasik hem de modern şiir türünde eser vermiştir. İlk şiirleri *İslami Edebiyat*, *Türk Edebiyatı*, *Kırağı* gibi dergilerde yayımlanan Kaya'nın bugün *Çekil Gideyim Hayat* (2006), *Kurtarma Yazılısı* (2024), *Sessiz Rüya* (2024) kitaplarında olmayan bazı şiirlerine *Rûzigâr*'ın sayfalarında rastlamak mümkündür. Kaya'nın ilk sayıda 7'li hece ölçüsüyle kaleme aldığı “Sonbahara Özlem” adlı şiirinde yer alan kimi dizeleri, imge dili ve söyleyişi açısından Ülkü Tamer'in “Ben Var Ölmek İstemek” şiirini anımsatır:

“...
Yağmur suyu içince
Bir dağın eteğinden
Ellerimde ipince

Kaldım kendiliğimden" (Mart [1995], s. 21)

Kaya'nın 12. sayıya yayımlanan "Son Acı Şarkısı" şiirinde ise biçim ve söyleyiş yönünden yer yer Sezai Karakoç'un "Mona Roza" şiirinin etkileri sezilse de "İsrafil sûrunu çaldı içimde / Yıkıldı ülkene kazdığım tünel" (Şubat [1996], s. 24) mısralarındaki mistik derinlik, şairin özgün yönünü ortaya koyar. Şairin şiirlerindeki benzer derinliği 8. sayıya yayımlanan "Dokuz Bahar Dokuz Düş" isimli şiirinin "İsmail'in gözleri içimde bağlı durur / Her sabah yüreğimde başka İbrahim ağlar / Bulutsuz yağmursuzum bir damla susuzum yâr" (Ekim [1995], s. 10) dizelerinde de görmek mümkündür.

Rûzigâr' da Sezai Karakoç'un "Mona Roza" şiirine duyulan hayranlık yalnızca Kaya'nın şiiriyle sınırlı değildir. Mustafa Ökkeş Evren'in "Bu Gece Kendimle Savaşacağım" (Eylül [1995], s. 24), Tayyib Atmaca'nın "İstanbul da Düştü" (Ağustos [1995], s. 13), Hasan Kaya'nın "İkimize Hüznün" (Mayıs [1995], s. 3) şiirlerinde de "Mona Roza"nın tematik ve düşünsel havası teneffüs edilir.

Derginin 6. sayısından itibaren tanınmış şairlerin şiirlerindeki artış dikkat çeker. İlk şiirini *Mina*, *Palandöken* dergilerinde yayımlayan Orhan Ceylan'ın yanı sıra yine dönem dergilerinde adlarına sıklıkla rastladığımız Cengiz Coşkun, Yaşar Elmas, Burhan Sakallı, Selçuk Küpçük, Mustafa Pınarbaşı gibi tanınmış isimlerin *Rûzigâr'*a şiir göndererek destek oldukları görülür. Bu aynı zamanda *Rûzigâr'*ın Sivas dışında da takip edildiğinin en azından önemsendiğinin bir göstergesidir. Adı geçen şairlerden Burhan Sakallı'nın dergideki "Direniş Türküsü" başlıklı şiiri, İslami duyarlılığın ön plana çıkarıldığı şiirlerden sadece biridir:

"...

Asya baharı olmayan çocukların mevsimi
Serapa yangın yeri yüreğim
Seni ne zor anlatmak dile
Asya yaşamayı yeniden ve yeniden yeşert içinde
Şafak sökmeye başladı bile" (Ağustos [1995], s. 15)

Dergide tanınmış şairlerin dışında yerelde varlık gösteren Hasan Yurtoğlu, Münir Çakmak, Burak Melkar gibi şairler de göze çarpar. Bunlar içerisinde Hasan Yurtoğlu, dergide adı şiirle özdeşleştirilen bir isimdir. Derginin hemen her sayısında Yurtoğlu'nun şiirine rastlamak mümkündür. "Ay Renkli Çocukluğum" başlıklı şiirinde dönemin şiir üslubunu başarıyla yansıtan Yurtoğlu'nun "Ölüler Daha Çok Yaşar" şiirindeki kimi dizelerde İsmet Özel'in etkisi hissedilse de imgelerin özgün bir bakışın ürünü olduğu görülür:

"...

Kısraklar çatlar,
Havralar yanar benim uğultumdan
Devrilir dağlar
Aklımın aynasında bir kuğu ağlar, ağlar
Beni yalnız bir fahişe anlar.
Acıyın bana
Barut kokan ağzımı öpün kızlar ?
Tarayın saçlarımı, tarayın
Çünkü taranınca saçları, ölüler daha çok yaşar.
Daha çok yaşar

Aklımın aynasında bir kuğu ağlar, ağlar,
Beni yalnız bir rahibe anlar.

-Kesmece Bunlar-" (Haziran [1995], s. 19)

Melkar'ın "Kemal İçre Kapanıp Yüreğine Kalemî Kırılan Şeydâ'nın Sırlanmış Mısraları" başlıklı uzun soluklu şiirlerinde mistik ve tasavvufî derinlik ilk bakışta sezilir. Dinî terminolojiye ait kelimelerle zenginleştirilen şiirde kişinin günahlarından arınma isteği, tövbe telkinleri yanında lirik ve acı bir söyleyişle okura sunulur:

"...

Kör olası günahın elleri yakanda
Gözlerinde görmediğim kadar cennet var
Ağla Şeydâ ağla arınmak gerek
Sen ölürken bu can bana ar
Bu ten sana aşına bu ben yalancı
Eyyub'a dönen yanıma kimse bakmıyor
İsyana dönüyor aslında saatler
Kavline dön
Kabrine dön
Rabbine dön Şeydâ
Dönmemecesine" (Şubat [1996], s. 18)

Dergide günümüz şiir sahasında dikkatleri üzerine çeken bir diğer şair ise Rıfat Kütük'tür. İlk sayıdan itibaren derginin sayfalarında kendine yer bulan Kütük'ün 2. sayıda yayımlanan isimsiz şiirinde geçen "Gözlerimden geceyi ağlarım / Yıldızlar süzerim hüznün gölgesinden" dizeleri, yeni söyleyişler barındıran başarılı mısralardır:

"Sen; kanım gibi damarlarıma vururken yalnızlığı
Kapalı bir kapının ardına durmuş
Gözlerimden geceyi ağlarım
Yıldızlar süzerim hüznün gölgesinden
Ki
Yolsuz yordamsız acıdayım diye
Bir dert üstü çıkagelesin..." (Nisan [1995], s. 3)

1980 darbesinden sonra İkinci Yeni şiiri yeniden kendini hissettirmiştir. Bu yıllarda bilhassa genç şairlerin büyük bir bölümü İkinci Yeni şairlerinin tecrübelerinden faydalanma yoluna gitmişlerdir (Doğan, 2018, s. 270). Derginin genç şairlerinden Münir Çakmak'ın "Öldürmek Gazete Kâğıdına Sarmak Gibi" şiirinde "dil ve imge" açısından İkinci Yeni şiirinin etkileri gözlemlenir:

"Cenevizli çocuklar yitirdiler sana rastlayınca
Atlasta yüzdükleri savaş gemilerini
Çarşılarına dadanan şeytanlarından kalma
Gazete kâğıdına sarmak gibi bir şey öldürmek" (Ocak [1996], s. 15)

Rûzigâr' da derginin genel karakteristiğini yansıtan şiirlerin dışında klasik edebiyatta sıklıkla karşılaştığımız gazel nazım şekliyle yazılmış şiirlere de rastlamak mümkündür. Dergideki gazeller, klasik edebiyatta olduğu gibi nazım şeklinin adıyla verilmiştir. Dergide bu türe ait en güzel şiir örneklerini Mehmet Aycı, Hüseyin Kaya ve Selami Ece vermiştir. Divan şiirini iyi bildiği anlaşılan

bahsi geçen şairlerin, şiirlerinde klasik şiir ile modern şiirin başarıyla harmanlandığı gözlemlenir. Kaya, gazel nazım şekliyle kaleme aldığı şiirinde divan şairlerinin sıkça kullandığı mazmunları özgün bir üslupla işler:

“...
Demedim mi titreme ey dil can korkusuyla
Sırrımı mecbur kıldın yâra izhara beni

Yahdın da kül etmedin yel eline vermedin
Bah eyledin dilenci bir dirhem hara beni” (Mart [1996], s. 3)

Derginin farklı sayılarında koşma tarzında yazdığı halk şiirleriyle dikkat çeken Mehmet Aycı ise 9. sayıda divan şiirinde örneğine ender rastlanan kekeme şiir türünün güzel bir örneğini verir:

“Gü-gü-gülme kâ-kâ-kâfir na-na-nâre düşersin
Ha-ha-halden bi-bi-bilmez ya-ya-yâre düşersin

Gö-gö-gönül le-le-lebi se-se-seni mest ider
Yo-yo-yoldan çı-çı-çıkâr da-da-dara düşersin” (Kasım [1995], s. 17)

Derginin 4. sayısında yayımlanan “Onikinci Ay Gazeli” (Haziran [1995], s. 10) başlıklı şiirinde klasik şiiri çok iyi bildiği anlaşılan Selami Ece’nin ise 2. sayıda günümüz modern şiir geleneğiyle yazdığı “Senin Adınla Sevdim Başkasını Sevdimse” şiirinde divan şiirinin söz varlığından ve sanatsal değerlerinden yararlandığı görülür:

“Sana hep ikinci elden yalvardım
Ummadığım şeyler vasita oldu
Saçınla zülfünle kalmadın aklımda
Fakat bir şey var ter ü taze
Ümitsiz hastaya iksir kâr etmez
Artık işe yaramıyor gönül kandırmak
Boş hevesten hayır gelmez bana
İnkâr etmiyorum bittiğini
Elimde olsa seni bir daha anmayacağım” (Nisan [1995], s. 9)

Rûzigâr’da divan şiirinin gazel nazım şekli dışında Türk halk edebiyatında hem aruzla hem de heceyle yazılan satranç nazım şekline ²de yer verilmiştir. Akademik camiada çocuk edebiyatı üzerine yaptığı çalışmalarla adından söz ettiren Mustafa Ökkeş Evren’in tabiat unsurlarından hareketle bireysel duyguları somutlaştırdığı 14’lü hece ölçüsüyle yazılmış “Satranç Şiir” başlıklı şiiri, aynı adı taşıyan nazım şeklinin başarılı örneklerindedir:

“Ak umutlar eriyor gözlerimde kar gibi
Eriyor bütünüle hayalin efkâr gibi
Gözlerimde hayalin sanki bana yâr gibi
Kar gibi, efkâr gibi, yâr gibi, didâr gibi” (Ekim [1995], s. 3)

Günümüzde hece şairi olarak bilinen Tayyib Atmaca’nın şiirleriyle *Rûzigâr*’da varlık göstermesi, derginin halk şiirlerine ve heceye olan duyarlılığının bir başka nişanesidir. Atmaca, hece

² Satranç şiirinin özellikleriyle ilgili geniş bilgi için bk. Doğan Kaya, *Âşık Edebiyatında Satranç*, https://dogankaya.com/fotograf/dogan_kaya_satranc.pdf (erişim 19.10.2024)

ölçüsüyle yazdığı “Sâra” şiirinde Seher Atmaca’nın (2019, s. 9) tespitiyle “halk şiirlerinde yaygın olarak ele alınan ‘ayrılık temini’ özgün bir üslupla işler.”

“Yüreğim bir ölü evine döndü
Her gelende biraz senin kokun var
Ağrı kadar ıssız yapayalnızım
Kayıp kuşlar tekrar yuvaya döndü
Yüreğim bir ölü evine döndü.” (Haziran [1995], s. 11)

Rûzigâr’da yayımlanan şiirlere genel olarak bakıldığında şiirlerde ortak bir ideoloji ya da sanatsal bir eğilim görülmesi de gerek biçim gerekse içerik yönünden dinî duyarlılıklarıyla tanınan şairlerin şiirlerine özenildiği anlaşılmaktadır. Ayrıca dergide yer alan şiirlerde muhafazakâr şiir anlayışıyla birlikte 1980 sonrası şiirin eğilimine uygun olarak İkinci Yeni şiirini örnekleyen kimi dizelere rastlamak mümkündür. Bu durumun derginin yayın politikasından ziyade şair kadrosunun ideolojik eğilimlerinden kaynaklandığı anlaşılmaktadır.

6.2. *Rûzigâr*’la Can Bulan Nesirler

Rûzigâr, şiirde olduğu gibi nesirde de konu ve tür bakımından oldukça zengin bir içeriğe sahiptir. Sunuş yazılarında ve “Bize Gelenler” bölümlerinde okurun isteklerini ve beklentilerini dikkate alan bir yayın politikası izlediği anlaşılan dergide; hikâye, deneme, eleştiri, çeviri, mektup, masal gibi nesir türünde pek çok yazıya yer verilmiştir. Bu yazılar, araştırmacılara 1990’ların ortalarında dönemin yazar ve okurunun kültürel duyarlılıkları hakkında birtakım ipuçları sunmaktadır. Derginin bilhassa hikâye konusunda hayli zengin olduğu görülmektedir. Klasik ve modern hikâyeciliğin özelliklerini içeren bu hikâyelerde daha ziyade bireysel temalar ele alınmıştır. Dergide yayımlanan hikâyelerin önemli bir kısmı Hasan Kaya’ya aittir. Derginin ilk sayısında “Vefa” (Mart [1995], s. 6-11) hikâyesiyle okuru selamlayan Kaya’nın farklı sayılarda yayımlanan uzun soluklu hikâyelerinde akıcı bir üslup kullandığı gözlemlenir. Ancak yazarın kimi hikâyelerinde o yıllarda daha ziyade gençler arasında yeni tanınmaya başlayan Mustafa Kutlu’nun veya Sadık Yalsızuçanlar’ın anlatılarında göze çarpan kısa paragraflı hikâyelerin ve imgesel betimlemelerin izleri sezinlenir. Dergide hikâyeleri yayımlanan bir diğer yazar ise İsmet Emre’dir. *Rûzigâr*’ın yayın hayatına başlamasından yaklaşık bir yıl önce basılan *Biraz Sonra Yağmur Yağacak* adlı hikâye kitabıyla dikkatleri üzerine çeken Emre’nin *Rûzigâr*’da yayımlanan “Ayşegül Abla” (Nisan [1995], s. 5-8) başlıklı hikâyesi, gerek kurgusu gerekse kullanılan anlatım teknikleri açısından günümüzde modern kurmaca hikâyeciliğinin birçok özelliğini içinde barındırır. Dönem dergilerinde okurları tarafından daha ziyade şairlik yönüyle tanınan Tayyib Atmaca’nın da *Rûzigâr*’da “Memurüs” (Mayıs [1995], s. 25-27) ve “Bahri” (Ekim [1995], s. 4-9) isimli iki hikâyesi yayımlanmıştır. Atmaca, ilk hikâyesinde ismini vermediği bir “Adam”ın hikâyesini kurgulaştırırken ikinci hikâyesinde Bahri isimli bir gencin iş ve aşk serüvenini anlatır. Uğur Kutay ise derginin farklı sayılarında Borges’e ithafen yazdığı “Büyücünün Lâneti (ya da Yazgı Süreği)” (Haziran [1995], s. 4-5) başlıklı hikâyeyi kaleme almıştır. Kutay, bölümler hâlinde yayımladığı bu hikâyelerinde kurguyu fantastik ve büyülü gerçekçilikle verir. Dergide hikâyeleriyle okurun dikkatini cezbetmeyi başaran bir diğer isim ise Metin Özsoğüt’tür. Sivas’ta tarih öğretmeni olarak

bir lisede çalışan Özsöğüt'ün "Bir Eski Zaman Hikâyesi" (Temmuz [1995], s. 3-4), "Uzun Geceler" (Mayıs [1995], s. 4-5), "Aşk ve Yalan" (Nisan [1995], s. 21-22) başlıklı hikâyeleri, klasik hikâye türünün başarılı örneklerindedir. Dergide klasik hikâyeler neşreden bir başka yazar ise dönemin edebiyat fakültesi öğrencilerinden Erhan Gazi'dir. Hikâyelerinde günlük yaşamın kesitlerini akıcı bir üslupla kurgulaştırmayı başaran Gazi'nin dergide "78-A Bağcılar Otobüsü" (Mayıs [1995], s. 28-29), "Haydarpaşa Haydarpaşa" (Ağustos [1995], s. 4-7), ve "Veys'el" (Ocak [1996], s. 12-14) isimleriyle üç hikâyesi yayımlanmıştır. Muhammed Varol Öztürk'ün de dergide bir hikâyesi yayımlanmıştır. Öztürk'ün "Lili (I)" (Eylül [1995], s. 14-15) isimli hikâyesi, ilk bakışta Sezai Karakoç'un "Liliyar" şiirini akıllara getirir.

Derginin hemen her sayısında deneme yazılarına da rastlamak mümkündür. Mahmut Tepedelen, Ahmet Ayçıl, İsmet Emre, Cengiz Gürlek, Ü. Hilâl Çivrilili, Şevki Efe, Ali Çıngı gibi isimlerin dergide denemeleri yayımlanmıştır. Bahsi geçen yazarlar içinde Mahmut Tepedelen'in göstergebilimin Türkiye'deki tarihinin anlatıldığı "Göstergebilimsel Bir Okuma Denemesi" (Temmuz [1995], s. 6-12) başlıklı yazısı dışında bu türde kaleme alınan yazıların ekseriyetinde derginin sanatsal eğilimine uygun yalnızlık, geçmişe duyulan özlem gibi bireysel temalar ele alınmıştır.

Rûzigâr'da derginin sanatsal anlatılarından farklı olarak film senaryosuna da yer verilmiştir. Uğur Kutay'ın "İki Kısa Film Senaryosu: Oyun, Engizisyon '93" (Kasım [1995], s. 10-15) başlıklı yazısının yayımlanması o yıllarda sadece taşra dergilerinde değil ulusal edebiyat dergilerinde de ender rastlanılan bir durumdur. Bu husus, derginin kültürel zenginliğini göstermenin ötesinde çok yönlü yazar kadrosuna sahip olduğunu da ispatlar niteliktedir.

Dergide nesir türünde kayda değer yazılardan biri de bir zamanlar Azerbaycan'da edebiyat öğretmenliği yapmış Ahmet Makas'ın "Azerbaycan Günlüğü" (Temmuz [1995], s. 26-28) başlıklı yazısıdır. Yazar, bahsedilen yazısında 1990'lı yılların Azerbaycan'ını yansıtmaya çalışır. Makas'ın bu yazısı daha önce bahsedilen Uğur Kutay'ın Borges'e ithafen kaleme aldığı hikâyeleriyle birlikte değerlendirildiğinde derginin dışlayıcı, katı bir yayın politikasının olmadığı söylenebilir.

Rûzigâr'da çeviri yazılarına da yer verilmiştir. İngiliz şairlerinden John Keats'in "Ode On a Grecian Urn" (Kasım [1995], s. 28-30) başlıklı Yunan vazosu üzerine yazdığı şiir, Mahmut Tepedelen'in çevirisiyle dergide yer almıştır. Derginin son sayısında şairinin ismiyle aynı başlığı taşıyan "Lord Byron" (Mart [1996], s. 19-21) başlıklı düzyazı çevirisi de yine Tepedelen tarafından kaleme alınmıştır.

Dergide nesir türünde dikkat çeken edebî metinlerden biri de Hüseyin Kaya'nın derginin farklı sayılarında yayımlanan "Çiçek Neydi" (Mayıs [1995], s. 12-13) ile "Sürgün Kemancı" (Ağustos [1995], s. 16-17) başlıklı mesel ya da masal olarak kabul edilebilecek yazılarıdır. Kaya, imgesel ve şiirsel yönü ağır basan bu yazılarının ilkinde okura şehrin ve modern yaşamın insanlara unutturduğu incelikleri hatırlatmaya çalışırken ikincisinde ise halk ve kral tarafından yanlış anlaşılacak sürgüne gönderilen bir kemancı üzerinden toplum, idare ve sanatçı bağlamında üstü kapalı birtakım mesajlar vermiştir.

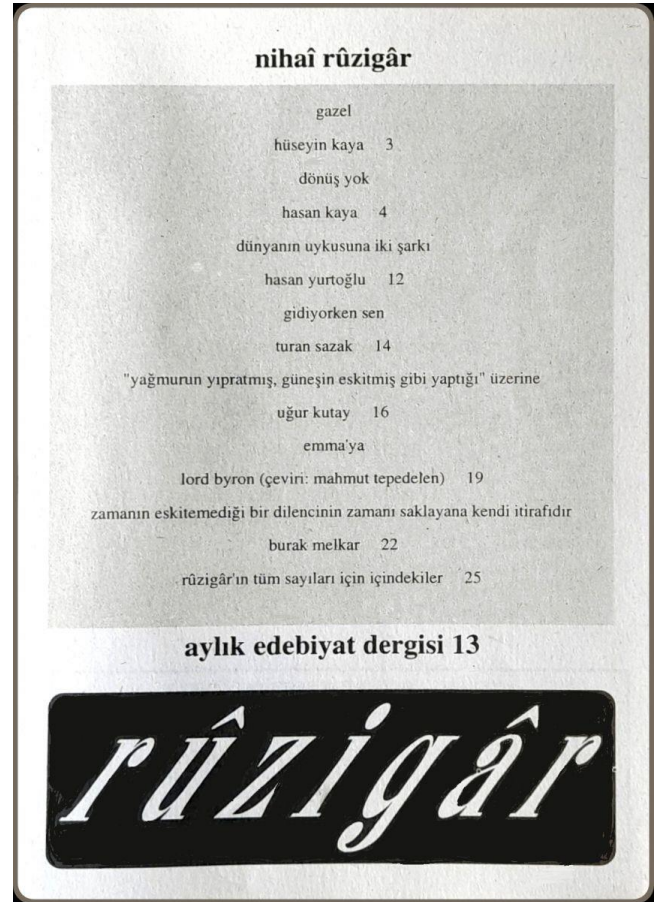
Rûzigâr'ın sayfalarında Turan Sazak ile Şengül Kılıç'ın mektupları da yer almıştır. Sazak, "8 Şubat 19..." tarihli "Bir Mektup" (Mart [1995], s. 29) başlıklı mektubunda ayrılık ve hüznün temlerini melankolik bir ruh hâliyle işlerken Kılıç ise "10. 11. 1995" tarihli "Mektup"unda (Aralık [1995], s. 18-19) kardeşlerin birbirlerine yazdığı özel mektubun tipik örneğini vermiştir.

Dergide nesir sahasında kayda değer bir diğer yazı ise Uğur Kutay'ın "Yağmurun Yıpratmış, Güneşin Eskitmiş gibi Yaptığı Üzerine" (Mart [1996], s. 16-18) başlıklı fotoğraf okumasıdır. Fotoğraf okuma metoduyla kaleme alınan yazılar, sadece o yıllarda değil günümüz dergilerinde de ender rastlanılan bir durumdur. O tarihlerde bu tür yazıların *Rûzigâr*'da yayımlanıyor olması sadece derginin zengin içeriğini değil, okurun kültürel düzeyini de göstermesi bakımından oldukça önemlidir.

Dergide sayıca az da olsa Turan Sazak ile Mahmut Tepedelen tarafından kaleme alınan eleştiri yazılarına da yer verilmiştir. Sazak, "Orhan Pamuk'un Oynadığı Kötü Bir Oyun: Yeni Hayat" (Nisan [1995], s. 14-16) isimli yazısında Orhan Pamuk'un bahsi geçen romanını, okurun sanat kaygısının dikkate alınmayışı ve zaman-mekân-olay kurgularının birbirinden kopuk oluşu gibi sebeplerden ötürü eleştirir. Ancak yazarın bu eleştirileri, akademik bir değerlendirmeden öte bireysel alıntılarla ispat çabası taşımaktadır. Tepedelen ise 12. sayıda kaleme aldığı "Açıklama ve Eleştiri" (Şubat [1996], s. 3-4) adlı yazısında derginin 7. sayısında Jorge L. Borges'in "manevi öğrencisi" olduğunu iddia eden Uğur Kutay'ın "Duvar" öyküsünü eleştirmiştir. *Rûzigâr*'da yayımlanmış bir yazının dergideki bir başka yazar tarafından eleştirilmesi derginin özgürlükçü bir yayın politikasını benimsediğini göstermektedir.

Rûzigâr'da günümüzdeki taşra dergilerinden farklı olarak okur görüşlerine de yer verilmiştir. Okurlardan gelen yazılar ve mektuplar, derginin 2. sayısından itibaren "Bize Gelenler" bölümünde yayımlanmıştır. O yıllarda büyük dergilerde de benzer bölümlerin olduğu göz önünde bulundurulduğunda bununla okur ile dergi ilişkisini diri ve samimi tutmanın amaçlandığı anlaşılmaktadır.

Nesir türündeki çeşitliliğin içerik açısından *Rûzigâr*'a renk kattığı söylenebilir. Bu yazıların ekseriyetinin bireysel temalar üzerine kurgulandığı görülse de geri planda yer yer İslami duyarlılık hissedilmektedir. Bu durum, şiirlerde de olduğu gibi *Rûzigâr*'ın yayın politikasından ziyade yazar kadrosunun ortak hassasiyetleri taşımalarından kaynaklanmaktadır.

SONUÇ

Sürelî yayımlar, var oldukları gündend itibaren sosyal ve kültürel değerlerin aktarımında önemli bir araç olmuştur. Bu yayımlar; fikirlerin, ideolojilerin ve kültürel pratiklerin şekillendiği ve tartışıldığı kilit alanlar olarak da işlev görmektedir. Özellikle Türkiye’de siyasal bildirilerden edebiyat dergilerine kadar uzanan sürelî yayımların çeşitliliği, tarihî ve entelektüel yaşamın zengin dokusunu yansıtır. Bu yönüyle *Rûzigâr* dergisi de tarihsel süreç içerisinde toplumsal değişimlerin, politik mücadelelerin ve kültürel dönüşümlerin izini sürmek isteyen araştırmacılar için önemli bir kaynak teşkil etmektedir. *Rûzigâr*, dönemin sosyopolitik koşullarından ve ulusal düzeyde yankı bulan edebî akımlarından etkilenmesine rağmen kendisine özgü bir farklılık ortaya koymayı başarmış bir edebiyat dergisidir. *Rûzigâr*’ın yayın hayatında bir yıllık varlık göstermesi her şeyden önce hem yerel geleneklerle hem de daha geniş entelektüel akımlarla ilişki kurma çabası olarak görülmelidir. Dergide dönemin edebiyat anlayışına uygun olarak milliyetçi muhafazakâr bir eğilimin hâkim olduğu söylenilebilir.

Rûzigâr’da yer alan metinler, derginin son sayısında yer alan dizinde de belirtildiği üzere şiir ve nesirden oluşmaktadır. Dergide yayımlanan şiirlerin ekseriyetinde geri planda İslami duyarlılık hissedilmektedir. Bu hissiyatla kaleme alınmış kimi şiirlerde Sezai Karakoç, İsmet Özel gibi şairlerin şiirlerine özenildiği görülmektedir. Dergide muhafazakâr geleneklerden beslenen kimi şiirlerde dil ve imge açısından 1980 sonrasında genç şairlerde ilgi odağı hâline gelen İkinci Yeni şiiri anlayışı kendisini hissettirir. Ayrıca *Rûzigâr*’da bireysel temalı şiirlerin dışında sayıca az olmakla birlikte toplumcu gerçekçi perspektifle kaleme alınmış şiirler ile halk ve divan şiirlerinden parçalara da yer verilmiştir. Bu durum, *Rûzigâr*’ın dönemin koşulları içerisinde oldukça zengin bir içeriğe sahip olduğu düşüncesini desteklemektedir.

Dergide nesir sahasında Orhan Pamuk’tan Borges’e, Lord Byron’dan göstergebilim denemelerine, fotoğraf okumalarından film senaryolarına kadar farklı edebî türlerde pek çok yazı yer almıştır. Bunlar içerisinde hikâye türünün öne çıktığı görülmektedir. Modern hikâyelerin özelliklerini yansıtan bu anlatılarda daha ziyade bireysel temalar öyküleştirilmiştir.

Taşrada çıkan kimi edebiyat dergilerinden farklı olarak *Rûzigâr*’da yereldeki edebî ve kültürel faaliyetlerle birlikte Batı edebiyatından yapılan tercümelere de yer verilmiştir. Bu tercümelerin çoğunluğunu şiirler oluşturmaktadır. Dergide sayıca az da olsa bilimsel ve akademik yazılar yer almakla birlikte siyasi içerikli metinlere rastlanılmamıştır. Bu durum, derginin “edebiyat dergisi” yönünü güçlü kılmaktadır. *Rûzigâr*’da yer alan dergi tanıtımlarında ise bu dergiler ile *Rûzigâr* arasında dayanışma olduğu görülmektedir.

Derginin yazar kadrosunu Berat Demirci, Hüseyin Kaya, İsmet Emre, Rıfat Kütük, Selami Ece, Mustafa Ökkeş Evren, Uğur Kutay, Tayyib Atmaca, Burhan Sakallı, Mehmet Aycı, Orhan Ceylan, Cengiz Coşkun, Selçuk Küpçük, Yaşar Elmas gibi bugün edebiyat camiasında tanınan yazar ve şairlerin yanı sıra o yıllarda Sivas’ta bulunan muallimler ile üniversite talebeleri oluşturmaktadır. Dergide şehir dışından gönderilen yazı ve şiirlere de yer verilmiştir. *Rûzigâr* dergisi, bu yönüyle taşradaki genç şair ve yazarların seslerini duyurabilmelerine olanak tanıyan bir mektep işlevi görmüştür. Dergide erkek yazarlara kıyasla kadın yazar sayısı oldukça azdır. Hiç şüphesiz ki gerek

Rûzigâr'da yazmış olan bu yazar ve şairlerin eserleri gerekse derginin kendisi geniş çaplı bir araştırma konusudur.

KAYNAKÇA

- Adanır, Hakan (2002). "Yerel Dergicilik". *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu)*, Azize Aktaş Yasa vd. (Haz.). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Aka, Belde (2015). *Divan Şiirinde Rûzgâr*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Adana: Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Atmaca, Seher (2019). "Tayyib Atmaca'nın Hece Serüveni Üzerine Bir Değerlendirme". *Karabük Türkoloji Dergisi*, Cilt/Sayı I, s. 1-18.
- Ayata, Yunus (1996). "Utarid Dergisi Üzerine Bir İnceleme". *Türklük Bilimi Araştırmaları*, Sayı 2, s. 113-120.
- Celâl, Metin (1999). *Yeni Türk Şiiri: "80'li Yıllar"*. İstanbul: Çizgi Yayınları.
- Çağdaş, Halûk (2017). *Şehir Yazıları*. İstanbul: Sivas Belediyesi, Sivas Şehrengizi 3.
- Doğan, Mehmet Can (2018). *Modern Türk Şiiri Olgular, Eğilimler, Akımlar*. İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Erdem, Erdoğan (2002). "Yerel Dergilerin Kültür Yaşamımızdaki Yeri ve İşlevi". *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu)*. Azize Aktaş Yasa vd. (Haz.). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Gerçel, Âlim (2002). "Sosyal ve Kültürel Bakımından Mahallî Dergiler". *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu)*. Azize Aktaş Yasa vd. (Haz.). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Kanar, Mehmet (2016). *Büyük Türkçe-Farsça Sözlük*. İstanbul: Say Yayınları.
- Karataş Ülger, Evren (2023). "Edebiyatın kılcal damarları: Taşrada edebiyat dergiciliği/Sivas Örneği: Sühan dergisi". *RumeliDE Dil ve Edebiyat Araştırmaları Dergisi*, Sayı 34, s. 143-157.
- Kaya, Doğan. *Âşık Edebiyatında Satranç*. (https://dogankaya.com/fotograf/dogan_kaya_satranc.pdf) (erişim 19.10.2024).
- Kaya, Hüseyin (2005). "Rûzigâr'ın Hikâyesi". *Sühan Dergisi*, Sayı 10, s. 25-26.
- Kaya, Hüseyin (2023). "Tayyib Atmaca ile Şiir Yürüyüşü /1". *Hece Taşları*, Sayı 99, s. 13-16.
- Mahiroğulları, Adnan (2015). "Sivas Dergisi (1951-1952)". *Hayat Ağacı*, Sayı 28, s. 59-61.
- Mahiroğulları, Adnan (2018). *Bozkırdaki Çekirdek Sivas*. Sivas: Özlem Kitabevi Yayınları.
- Nair, Güney (1999). *1878-1999 Sivas Basımı*. Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Payam, Nazım (2002). "Yerel Dergilerin Çok Engelli Müşterekleri ve Öneriler". *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu)*. Azize Aktaş Yasa vd. (Haz.). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Polat, N. H., Bozdoğan, A., Ayata, Y. ve Haykır, T. (2014). *Birlik Sivas Türk Ocağının Mecmuası*. Sivas: Es-Form Ofset.

- Polat, N. Hikmet (2002). "Türkiye'de Yerel Basının Gelişimine Kısa Bir Bakış". *Kültür Hayatımızda Yerel Dergiler ve Yerel Dergi Yayıncılığı Bilgi Şöleni (2002, Bolu)*. Azize Aktaş Yasa vd. (Haz.). Ankara: Atatürk Kültür Merkezi Başkanlığı Yayınları.
- Pürlü, Kadir (2019). "1914'ten Günümüze Sivas Dergileri". *Erciyes Alık Fikir ve Sanat Dergisi*, Sayı: 500, s. 59-71.
- Rûzigâr* (Mart [1995]). Sayı 1, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Nisan [1995]). Sayı 2, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Mayıs [1995]). Sayı 3, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Haziran [1995]). Sayı 4, Sivas: Simtaş Ofset.
- Rûzigâr* (Temmuz [1995]). Sayı 5, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Ağustos [1995]). Sayı 6, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Eylül [1995]). Sayı 7, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Ekim [1995]). Sayı 8, Sivas: Simtaş Matbaacılık AŞ.
- Rûzigâr* (Kasım [1995]). Sayı 9, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Rûzigâr* (Aralık [1995]). Sayı 10, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Rûzigâr* (Ocak [1996]). Sayı 11, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Rûzigâr* (Şubat [1996]). Sayı 12, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Rûzigâr* (Mart [1996]). Sayı 13, Sivas: Dilek Ofset Matbaacılık.
- Şimşek, Hüseyin (2002). *Tanzimat ve Mutlakıyet Dönemi Çocuk Dergilerinin Eğitim Açısından İncelenmesi*. Yayımlanmamış Doktora Tezi. Ankara: Ankara Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü.
- Uçar, Aslı (2018). *1950'ler Türkiye'sinde Edebiyat Dergileri*. İstanbul: Vakıfbank Kültür Yayınları.